

2.

Godność drugiego człowieka

I. PROSPEKT WARTOŚCI

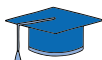
1.1. CEL OGÓLNY

Rozwój społeczny

1.2. CEL SZCZEGÓŁOWY

Aktywność w środowisku

1.3. CEL WYCHOWAWCZY

Uwrażliwienie na krzywdę i cierpienie drugiego człowieka

1.4. PROPONOWANE TEMATY

- Na czym polega godność ludzka?
- Czy każdy człowiek zasługuje na szacunek?
- W czym wyraża się moja godność jako człowieka?¹

¹ „Wśród wszystkich stworzeń człowiek posiada własną, niezwykłą godność. Jest «obrazem Boga», stworzonym i wezwanym do wspólnoty z Nim na wieczność. Objawia Boga zarówno na mocy faktu istnienia, jak i w całej przestrzeni świadomego i wolnego działania”.

- Godność człowieka jest połączona z jego odpowiedzialnością.

1.5. ZADANIA DLA UCZNIA, SAMOWYCHOWANIE

Normy

- Każdy człowiek ma niezbywalną godność.
- O godności człowieka nie świadczy jego stan posiadania materialnego i intelektualnego.
- Nie należy być obojętnym wobec ludzkiej krzywdy.
- Każdy człowiek, ponieważ jest osobą, zasługuje na szacunek.

Zasady

- Szanuję każdego człowieka.
- Pomagam innym odkrywać ich godność.
- Nie okazuję nikomu pogardy i niechęci.
- Nie wykorzystuję innych do swoich celów i zadań.

1.6. ZADANIA DLA RODZICÓW

Normy

- Należy uczyć dzieci szacunku do każdego człowieka.
- Trzeba uwrażliwiać na niesprawiedliwość społeczną.
- Dziecko w każdym wieku ma taką samą godność jak rodzice.

Zasady

- Szanuję własne dziecko.
- Dostrzegam wartościowe postawy w zachowaniu dziecka, uświadamiając mu, że to one świadczą o jego godności.
- Tworzę atmosferę miłości i życzliwości, w której dziecko może spokojnie realizować swoje obowiązki, dostosowane do wieku.
- Szanuję życie oraz pracę innych ludzi.

1.7. ZADANIA DLA SZKOŁY, WYCHOWAWCY

Normy

- Godność każdego ucznia jest jednakowa, niezależnie od jego umiejętności, talentów i wieku.
- Należy bronić godności uczniów dyskryminowanych przez klasę.
- Każdemu nauczycielowi i pracownikowi szkoły należy się szacunek i wdzięczność.

Zasady

- Organizuję z wychowankami akcje na rzecz osób, które w jakiś sposób zostały wykluczone ze społeczeństwa.
- Pomagamy osobom, które utraciły wiarę w swoją godność.
- Nie deprecjonuję, na forum klasy i szkoły, postaw innych nauczycieli oraz nie pomniejszam ich autorytetu.

1.8. SPOSÓB REALIZACJI

Organizujemy aukcję prac fotograficznych lub plastycznych, a jeśli na terenie szkoły działa zespół – koncert charytatywny na rzecz bezdomnych lub wykluczonych ze społeczeństwa (w zależności od problemów jakie występują w konkretnej wspólnocie lokalnej). Najlepiej, aby sami uczniowie zaproponowali, jakim ludziom z ich otoczenia trzeba przywrócić ich godność, pomóc zrozumieć, że ich los nie jest obojętny dla innych.

1.9. OSIĄGNIĘCIA, EFEKTY

Uczniowie potrafią patrzeć na drugiego człowieka przez pryzmat jego wartości, a nie stanu posiadania, sprawności czy uzdolnień. Szanują swoich kolegów i reagują na wszelkie przejawy przemocy w klasie. Uczniowie pomagają w nauce mniej zdolnym i mniej pracowitym kolegom.

1.10. ZAGROŻENIA

Istnieje ryzyko bierności i obojętności na ludzką krzywdę. Uczniowie okazują pogardę wobec innych ludzi, którzy nie spełniają ich kryteriów czy oczekiwań².

² „Równocześnie wzrasta także świadomość szczególnej godności, jaka przypada osobie ludzkiej, ponieważ przewyższa ona wszystkie rzeczy, a jej prawa i obowiązki są powszechne i nie-naruszalne. Trzeba więc, aby stało się dostępne człowiekowi wszystko to, czego potrzebuje on do prowadzenia prawdziwie ludzkiego życia [...]”. KDK 26.

Dyskryminują słabszych i tych, którzy nie potrafią się obronić. Znęcają się fizycznie i psychicznie nad innymi, wykorzystując swoją przewagę fizyczną. Nie mają autorytetów. Nie szanują swoich nauczycieli, rodziców czy dziadków; lekceważą ich i pomijają. To prowadzi do zubożenia na innych ludzi, egocentryzmu, egoizmu i agresji.

II. PEDAGOG

2.1. TREŚĆ MATERIAŁU

Godność ludzka jest różnie postrzegana w zależności od środowiska w jakim przyszło człowiekowi żyć. We współczesnym społeczeństwie – w czasach, kiedy dominuje pieniądź i kultura posiadania – godność człowieka to temat niełatwy. Choć w ostatnim czasie coraz częściej podejmuje się temat godności i podmiotowości człowieka. W kontekście naszych rozważań należy podkreślić, że kwestie związane z godnością każdej osoby są fundamentem wychowania.

Godność jest jedną z podstawowych, niezbywalnych, wrodzonych i trwałych wartości każdego człowieka, a skoro tak jest też zobowiązaniem. Przysługuje każdemu, bez względu na to jak postępuje.

Praca wychowawcza polega więc na uznaniu tej godności każdej osoby. Tym szczególnie, w kontekście naszych czasów, w których godność ucznia jest naruszana poprzez upokarzanie dziecka, szykanowanie, izolację, fizyczne znieważanie. Trzeba uwrażliwiać uczniów na tę wartość: wartość godności drugiego człowieka, ale także na własną godność.

2.2. LITERATURA WYBRANA Z KOMENTARZEM

Pan Tadeusz powstał w epoce romantyzmu i jest obecnie zaliczany do największych dzieł literatury polskiej. Poemat Adama Mickiewicza zyskał miano eposu narodowej. W podanym niżej fragmencie przemowę na temat grzeczności wygłasza Sędzia. Wzorowo utrzymuje staropolskie obyczaje, dba o zachowanie ducha polskości wśród szlachty, a w szczególności wśród młodzieży. W swojej przemowie Sędzia zwraca uwagę na naukę młodych ludzi. Czasem chęć zdobycia wiedzy obniża w nich dobre maniery w kontaktach z ludźmi. Wręcz opłakuje zanik obyczajów i wyraża swoją tęsknotę za tradycyjnym wychowaniem. Sędzia udziela ustnej nagany młodym, którzy niestosownie zachowali się wobec gości. Naucza ich, że uprzejmość wobec drugiego człowieka wyraża szacunek jakim go darzymy.

„[...] Grzeczność wszystkim należy, lecz każdemu inna;
Bo nie jest bez grzeczności i miłość dziecinna,
I wzgląd męża dla żony przy ludziach, i pana
Dla sług swoich, a w każdej jest pewna odmiana.
Trzeba się długo uczyć, ażeby nie zbłądzić
I każdemu powinna uczciwość wyrządzić. [...]”
I dalej mówił:
„Grzeczność nie jest rzeczą małą:
Kiedy się człowiek uczy ważyć, jak przystało,
Drugich wiek, urodzenie, cnoty, obyczaje,
Wtenczas i swoją ważność zarazem poznaje”.

A. Mickiewicz, *Pan Tadeusz*, cyt. za: A. Klimowicz, M. Derlukiewicz, *Nowe Słowa na start! Podręcznik do języka polskiego dla klasy piątej szkoły podstawowej*, wyd. Nasza Księgarnia, Warszawa, 2018, s. 166.

Sędzia zdecydowanie potępia fakt, że ludźmi zawładnęła etykieta i kultura na pokaz, a status materialny jest wizytówką człowieka. W swojej wypowiedzi nawiązuje również do grzeczności oraz szacunku należnego kobietom. Uważa, że jeśli człowiek potrafi dostrzec wartość drugiego człowieka, szanuje jego wiek, pochodzenie, cechy i panujące zwyczaje to potrafi również właściwie ocenić swoją wartość. Sędzia, dla współczesnego mu otoczenia, jest wielkim autorytetem. Jego wypowiedzi choć bardzo złożone, to każdy z wniosków potwierdzony jest konkretnym przykładem.

Wartość godności drugiego człowieka jest nieodłącznym elementem każdej kultury i każdej epoki. Kiedy dostrzegamy wartość w godności naszych bliskich w domu; naszych kolegów i koleżanek w szkole czy na podwórku; kiedy szanujemy starszych: naszych rodziców i dziadków, naszych nauczycieli, sąsiadów; gdy potrafimy okazać należną im godność, wtedy łatwiej będzie nam dostrzec wartość i godność naszego życia.

III. NAUCZANIE RELIGIJNE

3.1. NAUCZANIE PAPIESKIE

[...] pogłębiona wrażliwość na godność ludzkiej osoby na jej wyjątkowość, a także należny respekt dla decyzji sumienia stanowi niewątpliwie pozytywny dorobek współczesnej kultury. Wrażliwość ta, sama w sobie autentyczna, wyrażana jest na różne sposoby, mniej lub bardziej odpowiednie. Niektóre z nich jednak odchodzą od prawdy o człowieku jako stworzeniu Boga i Jego obrazie i dlatego muszą zostać skorygowane lub oczyszczone w świetle wiary.

VSpl 31.

Nowy człowiek od chwili poczęcia, a potem urodzenia, przeznaczony jest do tego, ażeby w pełni wyraziło się jego człowieczeństwo – ażeby się ono urzeczywistniło. [...] „Być człowiekiem” to podstawowe powołanie człowieka: „być człowiekiem” na miarę daru jaki otrzymał. Na miarę tego «talentu», którym jest samo człowieczeństwo, a z kolei dopiero na miarę wszystkich talentów, jakimi został obdarzony. W tym znaczeniu Bóg chce każdego człowieka dla niego samego.

LdR 9.

Bardzo pragnę, abyśmy w tym czasie, w którym przyszło nam żyć, uznając godność każdej osoby ludzkiej, byli w stanie na nowo ożywić wśród wszystkich światowe pragnienie braterstwa. Wśród wszystkich: „Oto piękna tajemnica, aby marzyć i uczynić nasze życie piękną przygodą. Nikt nie może stawić czoła życiu w sposób odosobniony. [...] Potrzebujemy wspólnoty, ażeby nas wspierała, pomogła nam, takiej, w której pomagamy sobie nawzajem patrzeć w przyszłość!”. Snujmy marzenia jako jedna ludzkość, jako wędrowcy stworzeni z tego samego ludzkiego ciała, jako dzieci tej samej ziemi, która wszystkich nas gości, każdego z bogactwem jego wiary czy jego przekonań, każdego z jego własnym głosem, wszystkich jako braci!

FT 8.

3.2. PISMO ŚWIĘTE

Jezus nawiązując do tego, rzekł: „Pewien człowiek schodził z Jeruzalem do Jerycha i wpadł w ręce zbójców. Ci nie tylko go obdarli, lecz jeszcze rany mu zadali i zostawiwszy na półumarłego, odeszli. Przypadkiem przechodził tą drogą pewien kapłan: zobaczył go i minął. Tak samo lewita, gdy przyszedł na to miejsce i zobaczył go, minął. Pewien zaś Samarytanin, będąc w podróży, przechodził również obok niego. Gdy go zobaczył, wzruszył się głęboko: podszedł do niego i opatrzył mu rany, zalewając je oliwą i winem; potem wsadził go na swoje bydlę, zawiózł do gospody i pielęgnował go. Następnego zaś dnia wyjął dwa denary, dał gospodarzowi i rzekł: «Miej o nim staranie, a jeśli co więcej wydasz, ja oddam tobie, gdy będę wracał». Któryż z tych trzech okazał się, według twego zdania, bliźnim tego, który wpadł w ręce zbójców?” On odpowiedział: „Ten, który mu okazał miłosierdzie”. Jezus mu rzekł: „Idź, i ty czyn podobnie!”.

Łk 10,30-37;
por. Dz 10,34.

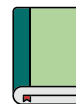
3.3. KATECHIZM KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO

Człowiek, ponieważ został stworzony na obraz Boży, posiada godność osoby: nie jest tylko czymś, ale kimś, jest zdolny poznawać siebie, panować nad sobą, w sposób dobrowolny dawać siebie oraz tworzyć wspólnotę z innymi osobami: przez łaskę jest powołany do przymierza ze swoim Stwórcą, do dania Mu odpowiedzi wiary i miłości, jakiej nikt inny nie może za niego dać.

KKK 357;
por. 1487; 1947.

IV. LITERATURA

Człowiek – osoba – płeć, red. M. Wójcik, wyd. Fundacja Pomoc Rodzinie, Łomianki 1998.

Dziewiecki M., *Jak wygrać życie? Instrukcja obsługi*, wyd. Edycja Świętego Pawła, Częstochowa 2004.

Dziewiecki M., *Osoba i wychowanie. Pedagogika personalistyczna w praktyce*, wyd. Rubikon, Kraków 2003.

Franciszek, *Enc. Fratelli tutti. O braterstwie i przyjaźni społecznej*, Wydawnictwo M, Kraków 2020.

Godność człowieka jako źródło wolności i praw jednostki. Konferencja międzynarodowa, Wrocław 8-10 kwietnia 1999 r., wybór i tłum. K. Complak, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 1999.

Godność osoby ludzkiej, red. S. Kowolik, wyd. Fundacja Krzewienia Katolickiej Nauki Społecznej, Tarnowskie Góry 2003.

Jan Paweł II, *Adh. Christifideles laici*, w: tegoż, *Dzieła zebrane*, t. 2, *Adhortacje*, Wydawnictwo M, Kraków 2006, s. 221-294.

Jan Paweł II, *Enc. Veritatis splendor*, w: tegoż, *Dzieła zebrane*, t. 1, *Encykliki*, Wydawnictwo M, Kraków 2006, s. 453-526.

Jan Paweł II, *List Gratissimam sane do rodzin z okazji Roku Rodziny 1994*, w: tegoż, *Dzieła zebrane*, t. 3, *Listy*, Wydawnictwo M, Kraków 2007, s. 358-399.

Kongregacja Nauki Wiary, *Katechizm Kościoła Katolickiego*, wyd. Pallottinum, Poznań 2002.

- Łopatka A., *Jednostka jej prawa człowieka*, Oficyna Wydawnicza Wyższej Szkoły Handlu i Prawa im. Ryszarda Łazarskiego, Warszawa 2002.
- Marek Z., Pasierbek W., *Wychowanie moralne i sumienie człowieka*, „Kwartalnik Pedagogiczny” 2006, R. 51, nr 3, s. 7-23.
- Martini C.M., *Na ścieżkach nawiedzenia. Poszukiwanie woli Bożej w codziennych spotkaniach z ludźmi*, tłum. J. Kołacz, Wydawnictwo WAM, Kraków 2002.
- Mazurek F.J., *Godność osoby ludzkiej podstawą praw człowieka*, Redakcja Wydawnictw KUL, Lublin 2001.
- Mickiewicz A., *Pan Tadeusz*, cyt. za: A. Klimowicz, M. Derlukiewicz, *Nowe Słowa na start! Podręcznik do języka polskiego dla klasy piątej szkoły podstawowej*, wyd. Nowa Era, Warszawa 2018, s. 164-170.
- Molnar F., *Chłopcy z Placu Broni*, tłum. T. Olszański, wyd. Nasza Księgarnia, Warszawa 2018.
- Obronca godności człowieka. Myśli Jana Pawła II w wyborze Jerzego Klechty*, red. J. Klechta, wyd. Księgarnia św. Jacka, Katowice 2007.
- Paszkowska T., *Formacja i godność*, wyd. Alleluja, Kraków 2004.
- Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu. Biblia Tysiąclecia*, wyd. Pallottinum, Poznań 2012.
- Sobór Watykański II, *Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym* [*Gaudium et spes*], w: tegoż, *Konstytucje. Dekrety. Deklaracje*, wyd. Pallottinum, Poznań 2002, s. 526-606.
- Struzik Z., *Zeszyt o Bożej Opatrzności nr 5. Wartość i godność rodziny w nauczaniu Jana Pawła II*, wyd. Instytut Papieża Jana Pawła II, Warszawa 2017.
- Wyszyński S., *Godność kobiety*, Instytut Wydawniczy Pax, Warszawa 2001.
- Wzrastanie człowieka w godności, miłości i miłosierdziu*, red. M. Kalinowski, wyd. KUL, Lublin 2005.

